Дуже важко знайти критерії відбору, ефективні, корисні для суспільства, не порушуючи ніяких прав і свобод. У більшості поставлених питань рішення цих проблем ще не знайдені.

Крім того, існують суперечності законодавства різних країн, які роблять взаємодію з вирішення деяких проблем неможливими. Самі терміни, що використовуються – "негативний зміст", "інформація, яка шкодить добробуту дітей", є дуже розмитими та можуть мати взаємовиключні тлумачення. У багатьох європейських країнах "нетрадиційні відносини" розглядаються як різновид норми, тож інформацію про них не заборонено. Законодавство деяких країн з авторитарним режимом правління передбачає кримінальну відповідальність за розповсюдження новин про ситуацію в цих країнах за кордоном, але навряд чи будь-які демократичні країни захочуть допомагати правоохоронним органам у виявленні порушників цієї заборони та вилученні зробленого ними контенту.

Загалом, складність впливу на ресурси Інтернету силами однієї країни призводить до пом'якшення політики контролю над негативним змістом, якщо не законодавчо, то фактично.

Слід також усвідомити, що можна боротися з негативним змістом, забороняючи або обмежуючи розповсюдження негативного контенту, а можна поширювати корисний вміст та спрощувати доступ до нього. Звичайно, одне не виключає іншого, але другий спосіб здається більш перспективним у багатьох сферах: замість просіювання гігантських обсягів даних у пошуках шкідливих потрібно буде лише забезпечити легкість пошуку корисних даних, що суперечать негативним. Наразі процес розробки ефективних заходів впливу тільки розпочався.

Перепьолкін Сергій Михайлович
к.ю.н., доц., доцент кафедри
теорії та історії держави і права
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ПОЛІЦЕЙСЬКИЙ ОФІС (ЄВРОПОЛ)

Історію діяльності ЄВРОПОЛ умовно можна розділити на два періоди:

1. ЄВРОПОЛ як міжнародна міжурядова організація держав – членів Конвенції про заснування Європейського поліцейського офісу (використовуються також терміни «відомство», «управління») від 26 липня 1995 р.;

2. ЄВРОПОЛ як Агентство Європейського Союзу (далі – ЄС).

Як міжнародна міжурядова організація, заснована Австрією, Бельгією, Великобританією, Грецією, Данією, Ірландією, Іспанією, Італією, Люксембургом, Нідерландами, Німеччиною, Португалією, Фінляндією, Францією та Швецією, ЄВРОПОЛ фактично розпочав діяльність з 1липня 1999 р., хоча Конвенція про його заснування набрала чинності з 1 жовтня 1998 р., та проіснував до 31 грудня 2009 р.

З 1 січня 2010 р. ЄВРОПОЛ, після набрання чинності Рішення Ради ЄС

№ 2009/371/ПВС[1]«Про створення Європейського поліцейського офісу (ЄВРОПОЛ)» від 6 квітня 2009 р. та одночасної втрати чинності Конвенції про заснування Європейського поліцейського офісувід 26 липня 1995 р., було інтегровано до інституційної структури ЄС в статусі агентства.

11 травня 2016 р. Європейським парламентом та Радою ЄС було прийнято Регламент № 2016/794 «Про Агентство Європейського Союзу зі співробітництва правоохоронних органів (ЄВРОПОЛ)», який замінив та скасував Рішення Ради ЄС № 2009/371/ПВС та пов'язані з ним рішення, а саме: Рішення Ради ЄС № 2009/934/ПВС, № 2009/935/ПВС, № 2009/936/ПВС і № 2009/968/ПВС [1]. (далі – Регламент № 2016/794).

Як агентство ЄС ЄВРОПОЛ діє з *метою*підтримки співробітництва між правоохоронними органами[2] держав-членів у запобіганні та боротьбі з тяжкими формами злочинності, які зачіпають дві або більше держав-членів таким чином, що з огляду на масштаби тяжкості та наслідки відповідних злочинів виникає нагальна потреба в спільних діях держав-членів.

Діяльність ЄВРОПОЛ, відповідно до мети його створення, спрямовується також проти наступних, пов'язаних з тяжкими формами злочинності злочинів:

а) злочини, вчинені з метою отримання коштів для здійснення актів, щодо яких ЄВРОПОЛ є компетентним;

б) злочини, вчинені з метою підтримки або вчинення актів, щодо яких ЄВРОПОЛ є компетентним;

с) злочини, вчинені з метою забезпечення безкарності осіб, які вчинили акти, щодо яких ЄВРОПОЛ є компетентним.

У зв'язку з цим компетенція ЄВРОПОЛ охоплює 42 тяжкі форми прояву злочинності, серед яких: організована злочинність; тероризм; незаконна торгівля наркотиками; незаконна діяльність, пов'язана з відмиванням грошей; злочини, пов'язані з ядерними і радіоактивними матеріалами; нелегальна імміграції; торгівля людьми; торгівля викраденими транспортними засобами; умисне вбивство, тяжкі тілесні ушкодження; незаконна торгівля людськими органами та тканинами людини; викрадення людини, незаконне позбавлення волі і захоплення заручника; расизм і ксенофобія; незаконна торгівля культурними цінностями, в тому числі предметами антикваріату і творами мистецтва; шахрайство; рекет і вимагання грошових коштів; виготовлення контрафактної та піратської продукції; підробка адміністративних документів і збут підроблених документів; фальшивомонетництво, підробка платіжних засобів; кіберзлочинність; корупція; незаконна торгівля зброєю, боєприпасами і вибуховими речовинами; незаконна торгівля видами тварин, що знаходяться під загрозою зникнення; незаконна торгівля видами та сортами рослин, що перебувають під загрозою зникнення; злочини у сфері екології; незаконна торгівля гормональними речовинами та іншими стимуляторами росту; злочини проти інтелектуальної власності; морське піратство тощо [2].

Для досягнення встановленої мети ЄВРОПОЛ виконує наступні завдан-

---

[1] Правосуддя тавнутрішні справи (франц.: JAI, англ.: JHA, нім.: JI).

[2] «Компетентними органами» є всіснуючі в державах-членах публічні установи, яківідповідно до національногозаконодавствамаютькомпетенцію в галузізапобігання та боротьби з кримінальнимизлочинами.

ня:a) збір, зберігання, обробка, аналіз та обмін інформацією, зокрема оперативними даними про злочинність;b) повідомляє державам-членам, через національні підрозділи, без затримки будь-яку інформацію про зв'язки між злочинами, що їх стосуються;c) координує, організовує і проводить слідчі та оперативні дії для підтримки і посилення дій з боку компетентних органів держав-членів, які здійснюються:(i) спільно з компетентними органами держав-членів; або(ii) в контексті спільних слідчих груп та, при необхідності, у взаємодії з Євроюстом;d) бере участь в роботі спільних слідчих груп, а також виступає з ініціативою їх створення;e) надає інформацію і аналітичну підтримку державам-членам у зв'язку з проведенням великих міжнародних заходів;f) готує оцінку загроз, стратегічні та оперативні аналізи і загальні доповіді про стан справ;g) розробляє, спільно використовує і просуває спеціальні знання про методи запобігання злочинності, слідчі процедури і технічні та криміналістичні методи, а також надає рекомендації державам-членам;h) надає допомогу державам-членам в транскордонному обміні інформацією щодо операцій і досліджень, а також спільних слідчих груп, в тому числі шляхом надання оперативної, технічної та фінансової підтримки;i) забезпечує спеціалізовану підготовку та надає допомогу державам-членам в організації навчання, в тому числі шляхом надання фінансової підтримки в рамках своїх завдань і відповідно до існуючих людських і бюджетних ресурсів у співпраці з Агентством Європейського союзу з підготовки кадрів для правоохоронних органів (CEPOL); j) співпрацює з органами ЄС, встановленими відповідно до розділу V Договору про функціонування ЄС і з Європейським бюро по боротьбі з шахрайством (OLAF), зокрема, шляхом обміну інформацією та надання аналітичної підтримки в областях, що відносяться до їх компетенції;k) в рамках визначеної мети (цілей), надає інформацію та підтримку структурам та місіям ЄС з врегулювання кризових ситуацій, створених відповідно до положень Договору про Європейський Союз; l) розвиває експертні центри Союзу, що спеціалізуються на боротьбі з певними формами злочинності, що підпадають під дію цілей ЄВРОПОЛ, зокрема, Європейський центр по боротьбі з кіберзлочинністю;m) підтримує дії держав-членів щодо запобігання та боротьби з формами злочинності, перерахованими в Додатку I Регламенту № 2016/794, вчинення яких полегшується або здійснюється із використанням Інтернету, в тому числі у співпраці з державами-членами, надаючи інформацію про інтернет-провайдеріввеб-контенту в мережі Інтернет, за допомогою або за сприяння яких полегшується вчинення або вчиняються такі форми злочинності, для того щоб вони добровільно розглянули питання про сумісність інтернет-контенту з їх власними умовами [1].

Крім цього, ЄВРОПОЛ: забезпечує стратегічний аналіз і оцінку загроз, з метою надання допомоги Раді та Комісії у визначенні стратегічних і оперативних пріоритетів Союзу в боротьбі зі злочинністю. Він також допомагає в оперативній реалізації цих пріоритетів; забезпечує стратегічний аналіз і оцінку загроз для надання допомоги в дієвому і ефективному використанні наявних ресурсів на національному та Союзу рівні, оперативну діяльність та підтримку такої діяльності; виступає в якості центрального офісу по боротьбі з підробкою євро відповідно до рішення Ради ЄС № 2005/511/ПВС. Він також підтримує координацію дій, що вживаються компетентними органами держав-членів з метою боротьби з підробкою євро, або в контексті спільних слідчих груп, при

необхідності у співпраці з інституціями ЄС та органами третіх країн.

Під час виконання своїх завдань ЄВРОПОЛ не має права застосовувати примусові заходи.

Відповідно до ст. 9 Регламенту № 2016/794, структуру внутрішніх органів ЄВРОПОЛ утворюють: Правління; Виконавчий директор; та будь-які інші консультативні органи, створені Правлінням відповідно до п. s) ч. 1 ст. 11 цього Регламенту.

До складу Правління з правом голосу входять по одному представнику від кожної держави-члена та один представник Європейської комісії. Члени Правління можуть мати заступників та призначаються з урахуванням їх компетенції у сфері співробітництва з питань правоохоронної діяльності. Представники та їх заступники виконують свої обов'язки у складі Правління протягом чотирьох років, з правом продовження терміну перебування на посаді. Перелік функцій Правління визначено у ст. 11 Регламенту № 2016/794.

Безпосереднє керівництво ЄВРОПОЛ здійснює Виконавчий директор, який відповідає за свою діяльність перед Правлінням. Детальний перелік завдань ЄВРОПОЛ, за виконання яких несе відповідальність Виконавчий директор визначено у ст. 16 Регламенту № 2016/794, серед них: поточне управління ЄВРОПОЛ; внесення пропозицій Правлінню щодо створення внутрішніх органів ЄВРОПОЛ; реалізація рішень, прийнятих Правлінням та ін. [1]

Виконавчому директору допомагають три заступники, які керують Департаментом операцій, Департаментом управління і Департаментом забезпечення. Виконавчий директор та його заступники призначаються на посади Радою ЄС терміном на чотири роки, з правом продовження перебування на посаді ще на один термін. Рада ЄС разом з Європейським парламентом затверджує бюджет ЄВРОПОЛ (який є частиною загального бюджету ЄС) та щороку звітує перед Європейським парламентом про результати його роботи.

При потребі ЄВРОПОЛ може звертатись по допомогу до національних експертів, які відряджаються до його штаб-квартири.

З метою підтримання зв'язку з ЄВРОПОЛ кожна держава – член ЄС або третя держава створює або призначає національний орган, який виступає єдиним органом зв'язку між ЄВРОПОЛ та компетентними органами такої держави. Кожен національний орган, з метою надання допомоги в обміні інформацією між ЄВРОПОЛ та його державою, відряджає до штаб-квартири ЄВРОПОЛ як мінімум одного офіцера зв'язку.

Штаб-квартира ЄВРОПОЛ знаходиться у м. Гаага (Нідерланди).

Основу правової бази взаємодії ЄВРОПОЛ з державами, що не входять до складу ЄС, складають два види міжнародних договорів: угоди про стратегічне співробітництво; та угоди про оперативне співробітництво. Положення останніх можуть отримувати подальший розвиток у змісті інших міжнародних договорів. Так, угоди про стратегічне співробітництво ЄВРОПОЛ уклав з Росією та Туреччиною. Угоди про оперативне співробітництво діють з Албанією, Австрією, Боснією та Герцеговиною, Ісландією, Канадою, Колумбією, Колишньою Югославською Республікою Македонією, Ліхтенштейном, Молдовою, Монако, Норвегією, Сербією, США, Україною, Швейцарією та Чорногорією. Міжнародні угоди регулюють співробітництво ЄВРОПОЛ з такими міжнародними організаціями

як Міжнародна організація кримінальної поліції (ІНТЕРПОЛ), Управління ООН з наркотиків і злочинності (UNODC), Всесвітня митна організація (WCO), а також наступними органами ЄС: Європейським бюро судової співпраці (ЄВРОЮСТ); Європейським агентством з управління оперативним співробітництвом на зовнішніх кордонах держав – членів ЄС (FRONTEX); Європейським центром з контролю та профілактики захворювань (ECDC); Європейським бюро по боротьбі з шахрайством (OLAF); Європейським центром моніторингу наркотиків та наркоманії (EMCDDA); Коледжем європейської поліції (CEPOL); Бюро ЄС з інтелектуальної власності (EUIPO); Агентством ЄС з мережевої та інформаційної безпеки (ENISA); Європейською комісією – (ЕК); та Європейським центральним банком (ECB). [3]

Тривалий час правову основу взаємовідносин між ЄВРОПОЛ та Україною складали Угода між Україною та Європейським поліцейським офісом про стратегічне співробітництво від 4 грудня 2009 р. [4], що набрала чинності для України 16 листопада 2010 р., та, укладений на її основі, Меморандум про взаєморозуміння між Україною та Європейським поліцейським офісом щодо встановлення захищеної лінії зв'язку від 19 березня 2015 р. Однак після набрання чинності 17 серпня 2017 р., підписаної 14 грудня 2016 р. Угоди між Україною та Європейським поліцейським офісом про стратегічне та оперативне співробітництво,Угода між Україною та Європейським поліцейським офісом про стратегічне співробітництво від 4 грудня 2009 р. припинила свою дію [5].

Компетентними органами в Україні, які згідно з національним законодавством відповідають за запобігання та боротьбу з кримінальними правопорушеннями, зазначеними у ст. 3 Угоди між Україною та Європейським поліцейським офісом про стратегічне та оперативне співробітництво, є:

1. Національна поліція України;
2. Міністерство внутрішніх справ України;
3. Адміністрація Державної прикордонної служби України;
4. Головний Департамент по боротьбі з організованою злочинністю та корупцією Служби безпеки України;
5. Державна фіскальна служба України;
6. Державна служба фінансового моніторингу України;
7. Національне антикорупційне бюро України;
8. Генеральна прокуратура України.

Національним контактним пунктом для України, який діє як центральний контактний пункт між іншими компетентними органами України та ЄВРОПОЛ визначено відділ по взаємодії з ЄВРОПОЛ Національної поліції України.

---

1. Regulation (EU) 2016/794 oftheEuropeanParliamentandoftheCouncilof 11 May 2016 ontheEuropeanUnionAgencyforLawEnforcementCooperation (Europol) andreplacingandrepealingCouncilDecisions 2009/371/JHA, 2009/934/JHA, 2009/935/JHA, 2009/936/JHAand 2009/968/JHA // OfficialJournaloftheEuropeanUnion. – 2016, L 135/53. – P. 1–62.

2. EUROPOL [Електронний ресурс]. – Режим доступу:https://www.europol.europa.eu/crime-areas-and-trends/crime-areas. – CRIME AREAST

3. EUROPOL [Електронний ресурс]. – Режим доступу:https://www.europol.europa.eu/partners-agreements. – PARTNERS & AGREEMENTS.

4. Угода між Україною та Європейським поліцейським офісом про стратегічне спів-

робітництво // Офіц. вісн. України. – 2010. – № 96, / № 84. – Ст. 2934 / Ст. 3432.

5. Угода між Україною та Європейським поліцейським офісом про стратегічне та оперативне співробітництво // Офіц. вісн. України. – 2017. – № 62, / № 71. – Ст. 2192 / Ст. 1901.

Плетенець Віктор Миколайович
к.ю.н., доц., доцент кафедри криміналістики,
судової медицини та психіатрії
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ДО ПРОВЕДЕННЯ ОБШУКУ В УМОВАХ ПРОТИДІЇ ДОСУДОВОМУ РОЗСЛІДУВАННЮ

Успіх проведення обшуку багато в чому залежить від ретельної підготовки до нього. Вся підготовча робота, починаючи з прийняття рішення і до потрапляння на місце обшуку, має здійснюватися в ході слідчих і головним чином оперативно-розшукових заходів. Отримання необхідної інформації зазвичай пов'язане з добуванням відомостей про особу обшукуваного, місце проведення обшуку та об'єктах, які необхідно обшукати.

Чим повніше буде зібрана така інформація, тим більше шансів розраховувати на успіх обшуку й убезпечитися від різного роду несподіванок. Обсяг зазначеної інформації визначається особливостями розслідуваного злочину, характером пошукових завдань. До числа відомостей про особу обшукуваного зазвичай ставляться дані про наступне: його фізичний стан і психічні особливості, темперамент, наявність попереднього злочинного досвіду, вид діяльності, спосіб життя, звички, склад членів сім'ї, які проживають з ним, взаємини з членами його сім'ї, стосунки з сусідами (якщо необхідно), наявність зброї та ін.

Наведені відомості варто оцінювати з позиції можливого впливу на правоохоронців в ході проведення даної процесуальної дії. Прояви протидії мають враховуватись до початку проведення обшуку.

Передбачаючи вказаний вплив з боку зацікавлених осіб слідчому доцільно залучати тих працівників, котрі добре розуміються на змісті та тактиці проведення, мають відповідний досвід, є морально стійкими до проявів тиску.

Примусовий характер обшуку, звичайно супроводжується виникненням конфліктної ситуації під час нього, вимагає від слідчого проявляти максимальний спокій, витримку, коректність у своїх діях і не втрачати самовладання [1, с. 96].

Про місце проведення обшуку бажано знати наступне: його адресу, розташування будови, призначення та особливості, номер корпусу, під'їзду, поверху, де вхід у під'їзд, чи є балкон, не з'єднаний він з балконом іншої квартири, шляхи підходу до будинку, план приміщення; про місцевість – її характер, особливості, орієнтири, межі, шляхи підходу та ін. Щодо розшукуваних об'єктів бажано мати відомості про їх найменування, про призначення, кількості, розмірі, обсяг, форми, матеріал, з якого виготовлені, про особливості та ін

Оскільки обшук є психологічно насиченою слідчою (розшуковою) дією, важливо розібратися в деяких його особливостях. Перш за все обшук вимагає від слідчого психологічної готовності до нього, що виражається в концентрації